

Lorenc, Jerzy

Założenia i realizacja drugiego etapu rozbudowy Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku

Notatki Płockie 24/2-99, 54-62

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Założenia i realizacja drugiego etapu rozbudowy Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku

Fabryka Maszyn Żniwnych w Płocku jest największym zakładem produkującym maszyny w województwie płockim. Zakład ten kontynuuje w regionie płockim ponad stuletnie tradycje w produkcji maszyn rolniczych.

W 1870 r. powstały w Płocku prywatne zakłady, które po II wojnie światowej zostały upaństwowione i połączone w jedno przedsiębiorstwo.

W latach 1945—1970 produkowano łącznie kilkadziesiąt rodzajów maszyn, z których najbardziej charakterystyczne były żniwiarki konne, a od 1954 r. kombajny zbożowe, które przeszły kilka etapów modernizacji, a najbardziej znane były pod nazwą „Vistula”.

Najważniejszym momentem w historii zakładu i miasta była w 1953 roku decyzja o podjęciu produkcji kombajnów w oparciu o licencyjną dokumentację ze Związku Radzieckiego. Stary zakład zlokalizowany w centrum miasta nie spełniał wymogów technicznych dla produkcji kombajnów i nie miał rezerwy terenu dla rozbudowy. Wyznaczono więc nową lokalizację dla budowy zakładu pomiędzy stacją kolejową i lotniskiem, od strony ulicy Otoliańskiej. W latach 1954—1959 zbudowano zakład, w którym wyróżniały się trzy podstawowe obiekty produkcyjne: hala montażowo-malarska, hala obróbki wiórowej i hala obróbki plastycznej.

W następnych latach, od roku 1960 działalność inwestycyjna polegała na modernizacji i uzupełnianiu wyposażenia obiektów istniejących oraz na zbudowaniu kilku obiektów kubaturowych o charakterze pomocniczym. Głównym z nich była hala wydziałów pomocniczych, hala zaplecza technicznego transportu, prototypowania i kompresorownia. Osiągnięto w rezultacie zdolność produkcyjną 3000 sztuk kombajnów typu „Vistula” rocznie oraz 7000 szt. żniwiarek konnych Ż-5B.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych konstrukcja kombajnu „Vistula”, wywodząca się z pierwowzoru z lat pięćdziesiątych, stała się

przestarzała i żadna modernizacja nie mogła doprowadzić jej do poziomu przodujących firm w świecie.

Na szczeblu rządowym w roku 1968—69 przygotowywano decyzję o zaniechaniu produkcji kombajnów zbożowych w Polsce, z zamiarem przypisania Fabryce Maszyn Żniwnych w Płocku produkcji kooperacyjnej na rzecz przemysłu ciągnikowego.

W okresie powojennym wykształciła się w FMŻ kadra inżynierów i techników, powstało własne biuro konstrukcyjne i technologiczne. W trybie nieformalnym przygotowano w 1968—69 roku własny prototyp kombajnu typu „Bizon”, który charakteryzował się parametrami najbardziej nowoczesnych kombajnów w świecie. Po zaprezentowaniu nowego kombajnu w 1969 r. najwyższym władzom partyjnym i rządowym, zaniechano zamiaru przekształcenia FMŻ w zakład kooperacyjny i polecono przygotowanie programu podjęcia rozwoju produkcji nowoczesnych kombajnów „Bizon”.

Program miał na celu pełne zabezpieczenie produkcji kombajnów zbożowych dla rolnictwa w kraju oraz na eksport w oparciu o prognozy eksportowe PHZ „Motoimport”. Opracowany w 1970 r. program wykazał, że pełne zaspokojenie potrzeb rolnictwa krajowego na kombajny nastąpi wtedy, gdy w eksploatacji będzie około 65.000 kombajnów typu „Bizon” KZS3 (późniejsze oznaczenie 5040 i 5043).

Uwzględniając potrzeby eksportu na poziomie 3000 szt. kombajnów rocznie, ustalono, że roczna produkcja kombajnów powinna wynosić ok. 8000 szt. typu 5040 plus odpowiednia ilość części zamiennych. Na realizację programu przewidywano nakłady w FMŻ w Płocku w wys. 1100 mln zł oraz 400 mln zł w zakładach kooperujących. Program poddany wnikliwej analizie otrzymał ostateczny kształt w formie aneksu z początków 1970 r., skąd wynikało, że pełny potencjał produkcyjny i efekty zostaną osiągnięte stopniowo — etapami.

Motywy etapowa były następujące:

1. Przyspieszenie podjęcia produkcji kombajnów „Bizon”, a tym samym szybsze spełnienie zapotrzebowania na dostawę tych kombajnów dla kraju i na eksport.
2. Brak możliwości zabezpieczenia środków na jednorazowe zrealizowanie tak wysokich nakładów wywołanych programem w FMŻ i w zakładach kooperacyjnych.

Przewidziano dwa etapy, przy czym etap pierwszy charakteryzował się następującymi cechami:

- 1) jak najszybsze zaniechanie produkcji dotychczasowych asortymentów, tj. żniwiarek konnych i kombajnów „Vistula”.
- 2) jak najszybsze uruchomienie produkcji kombajnów „Bizon” przy niewielkim zakresie modernizacji w ramach istniejących obiektów kubaturowych i środków produkcji.
- 3) dla uzyskania możliwości produkcyjnych w ramach dotychczasowych obiektów postanowiono przekazać niektóre zespoły do wykonania przez inne zakłady z branż maszyn rolniczych, w których istniały określone rezerwy zdolności produkcyjnej (produkcje zespołów żniwnych powierzono Lubelskiej Fabryce Maszyn Rolniczych, a przekładnie bezstonniowe i wózki tylne — Fabryce Maszyn Rolniczych w Czarnej Białostockiej).
- 4) rozbudowa i modernizacja zakładu w zakresie zabezpieczającym zdolność 3500 szt. kombajnów rocznie, z możliwością dalszego wzrostu produkcji przez dobrojenie technologiczne.
- 5) zastosowanie nowoczesnej technologii wytwarzania gwarantującej obniżkę pracochłonności oraz najwyższą jakość.

W oparciu o opisany powyżej program podjęto przez FMŻ w Płocku zadanie rozbudowy potencjału produkcyjnego, tak aby w 1974 r. uzyskać zdolność produkcyjną 3500 kombajnów typu „Bizon” rocznie, oraz aby w 1975 roku można było zdolność tę powiększyć do 4200 szt. poprzez realizację dodatkowego zadania polegającego głównie na zakupie maszyn i urządzeń.

W grudniu 1974 r. zakończono zadanie inwestycyjne pierwszego etapu rozbudowy i modernizacji zakładu o wartości 721 mln zł, osiągając jednocześnie zdolność produkcyjną 3500 szt. rocznie. W oparciu o decyzję nr 67/73 dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Maszyn Rolniczych zrealizowano do końca roku 1975 uznawane zadanie zakupowe o nakładach 283 mln zł. W efekcie tego zadania osiągnięto zdolność produkcyjną 4200 szt. kombajnów rocznie. Dalszy istotny przyrost ilościowej zdolności produkcyjnej był niemożliwy bez podjęcia budowy nowych obiektów kubaturowych.

W trakcie realizacji zadań pierwszego etapu kombajn „Bizon” zastąpiono kombajnem „Bizon-Super”, który odróżnia się od poprzedniego większą wydajnością w pracy dzięki poszerzeniu młocarni z 1030 mm na 1280 mm.

W ramach realizacji pierwszego etapu partycypację na rzecz miasta i innych instytucji

wyniosły 66,1 tys. zł wg następującego podziału:

1. Inwestycje komunalne jak: ulice, sieć wodociągowa i przepompownia ścieków — 15,2 mln zł.
2. Przychodnia specjalistyczna zdrowia — 0,8 mln zł.
3. Rozbudowa Elektrociepłowni MZRiP w Płocku — 17,5 mln zł.
4. Budowa magistrali ciepłej — B — 20,2 mln zł.
5. Za przejęte obiekty Technikum Mechanizacji Rolnictwa w Płocku — 12,4 mln zł.

Decyzja o uruchomieniu drugiego etapu

Cechą pierwszego etapu było szybkie uzyskanie efektów przy maksymalnym wykorzystaniu rezerwy istniejącego zakładu, przede wszystkim poprzez modernizację i nasycenie zakładu nowoczesnymi wysokowydajnymi maszynami oraz budowę i rozbudowę niektórych obiektów.

Zmodernizowany zakład skutecznie wywiązywał się z nałożonych zadań produkcyjnych. Planu produkcyjnego od 1970 r. są wykonywane w pełni. W produkowanych kombajnach wprowadza się systematycznie zmiany, poprawiające jakość i dostosowujące konstrukcje do zmieniających się wymagań odbiorców, a w szczególności odbiorców w eksporcie. Niemniej jednak zmodernizowany Zakład może produkować tylko jedną rodzinę kombajnów, ponieważ posiada jedną linię montażu oraz ograniczoną pojemność magazynów materiałów przymowanych i magazynów części w procesie produkcji. Uruchomienie produkcji nowej rodziny kombajnów typu „Bizon-Gigant” w istniejącym zakładzie okazało się niemożliwe. Powierzenie typowych dla kombajnu zespołów do produkcji w kooperacji, a w szczególności zespołów żniwnych, powoduje ewidentne straty gospodarcze z tytułu ich transportu. Zespół żniwny z wózkiem transportowym o masie 940 kg jest transportowany z Lublina do Płocka koleją, na wagonach o nośności 20 ton i więcej. W transporcie występują liczne uszkodzenia. Modernizacja i poprawa jakości zespołów kooperowanych jest utrudniona i przebiega z opóźnieniami.

Uwzględniając powyższe motywy oraz wzrastające zapotrzebowanie na kombajny przez rolnictwo krajowe i na eksport, FMŻ podjęła w 1974 r. działania w celu uruchomienia drugiego etapu rozwoju produkcji kombajnów zbożowych.

W rezultacie decyzja nr 135 Prezydium Rządu zobowiązała do dalszej rozbudowy potencjałów dla osiągnięcia w 1980 r. zdolności produkcyjnej 8000 szt./rok kombajnów zbożowych w tym 1500 szt. wysoko wydajnych kombajnów „Bizon-Gigant”. Na to przedsięwzięcie zaplanowano nakłady w wys. 3100 mln zł wg cen z 1971 r.

Przy podejmowaniu tego przedsięwzięcia zaistniały nowe w stosunku do pierwszego etapu okoliczności, a mianowicie:

1. W 1974 r. na mocy decyzji ministra przemysłu maszynowego został przyłączony do FMŻ, jako zakład filialny, były POM w Żurominie.
2. Projektowanie zakładu w pierwszym etapie realizowało Przedsiębiorstwo Projektowania i Realizacji Inwestycji Przemysłu Maszynowego „Bipromasz” w Warszawie. Projektowanie drugiego etapu zostało powierzone Przedsiębiorstwu Projektowania i Realizacji Inwestycji Przemysłu Maszyn Rolniczych „Agromet—Projekt” w Poznaniu, które powstało z połączenia Przedsiębiorstwa „Bipromasz” z Biurem „Biprotech” w Poznaniu.
3. Rozbudowa zakładu FMŻ w Płocku wymagała pozyskania nowego terenu, co wynikało z braku rezerw na dotychczasowym terenie.

Koncepcja rozwoju produkcji kombajnów na terenie FMŻ w Płocku została opracowana przez Biuro „Bipromasz” w W-wie i w październiku 1974 r. została zaakceptowana przez I zastępcę ministra przemysłu maszynowego mgr inż. Mariana Nawrota. Studium lokalizacyjne opracował „Bipromasz” w Poznaniu. Rozważano możliwość rozbudowy zakładu na wschód od dotychczasowego terenu, po drugiej stronie ul. Otolińskiej oraz na północ po drugiej stronie ul. Targowej. Wybrano wariant lokalizacji na północ — włączając przyległą część ul. Targowej do zakładu i wyłączając ją z ruchu publicznego.

Charakterystyka drugiego etapu rozwoju produkcji kombajnów

Założenie techniczno-ekonomiczne przedsięwzięcia przewiduje realizację drugiego etapu w siedmiu oddzielnych zadaniach inwestycyjnych.

Są to:

- Zadanie nr 1 — „Rozbudowa Zakładu w Płocku”
 - nakłady 3.279,7 mln zł
 - nakłady tow. 271,0mln zł
- Zadanie nr 2 — „Rozbudowa Zakładu w Żurominie”
 - nakłady 314,8 mln zł
 - nakłady tow. 25,6 mln zł
- Zadanie nr 3 — „Budownictwo Mieszkania w Płocku”
 - nakłady 62,2 mln zł
 - efekty 270 mieszkań
- Zadanie nr 4 — „Budownictwo Mieszkanie w Żurominie”

- nakłady 13,7 mln zł
- efekty 40 mieszkań

— Zadanie nr 5 — „Ośrodek Leczniczo-Wypoczynkowy w Kołobrzegu”

- nakłady 71,4 mln zł
- efekty 300 miejsc wczasowych

— Zadanie nr 6 — „Zakładowy Dom Kultury”

- nakłady 19,0 mln zł
- efekty 1317 m² pow. użytkowej

— Zadanie nr 7 — „Ośrodek wypoczynku niedzielnego nad Skrwą”

- nakłady 20,2 mln zł
- efekty 156 miejsc wczasowych

Dyrektywny cykl realizacji przedsięwzięcia określony został decyzją nr 135 Prezydium Rządu na 36 m-cy z terminem rozpoczęcia września 1975 r. i zakończenia września 1978 r. Dotychczas uruchomiono realizację zadania nr 1 i nr 3. W wyniku manewru gospodarczego termin zakończenia został zmieniony uchwałą nr 27/78 RM na czerwiec 1979 r. Trudna sytuacja gospodarcza, wywołana m. in. recesją w krajach kapitalistycznych, spowodowała dalsze wydłużenie terminu zakończenia całego przedsięwzięcia oraz kontynuowanego zadania nr 1.

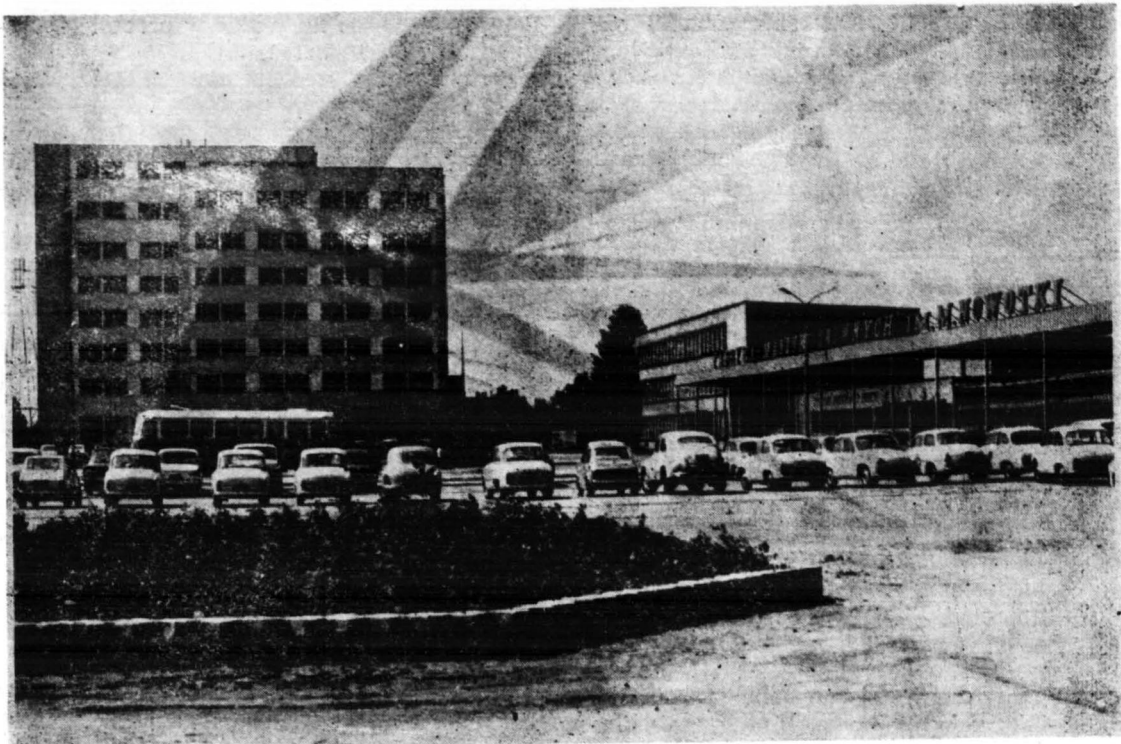
Zadanie nr 1. Założenia techniczno-ekonomiczne podstawowego zadania nr 1 zostały zatwierdzone decyzją nr 35/75 ministra przemysłu maszynowego.

Oto charakterystyka zakresu rzeczowego zadania:

Na nowym terenie przyłączonym do zakładu buduje się zblokowany zespół trzech hal produkcyjnych o pow. 75 ha, w których będzie realizowany pełny proces produkcyjny od przyjęcia materiału, aż do wysyłki gotowych kombajnów. Oddział montażu wyposażono w dwie linie montażowe. Jedna z nich przeznaczona jest do przejęcia montażu produkowanych w dotychczasowym zakładzie kombajnów „Bizon-Super”, umożliwiając jednocześnie wzrost produkcji z 4200 do 6500 szt. rocznie. Druga linia montażu przeznaczona jest do równoległej produkcji kombajnów „Bizon-Gigant”, umożliwiając osiągnięcie zdolności nie mniejszej niż 1500 szt. rocznie.

Zakład po wprowadzeniu dotychczasowej produkcji kombajnów do nowej hali zostanie zmodernizowany i zagospodarowany tak, aby mógł przejąć w całości wykonywane dotychczas w kooperacji zespoły żniwne. Ponadto „stary zakład” będzie wykonywał część elementów przekazywanych do montażu kombajnów w nowej hali.

Poza określonym powyżej podstawowym zakresem zadania będą realizowane liczne inne obiekty, a mianowicie:



Budynek administracyjny oddany do użytku w 1974 roku i głównego wejścia na teren Fabryki Maszyn Zniwnych w Płocku

- wzdłuż południowej ściany zespołu hal produkcyjnych na nowym terenie powstaje pięciokondygnacyjny budynek usługowy, w którym zlokalizowano wszystkie szatnie, umywalnie i inne pomieszczenia socjalne, biura technologiczne i produkcyjne;
- rozpoczęto budowę hali o pow. 4439 m² przeznaczonej na narzędziownię; dotychczasowa narzędziownia o pow. 2063 m² zlokalizowana jest we wspólnym budynku z wydziałem remontowym i elektrycznym; wydziały te w związku z rozbudową zakładu zostaną powiększone, przejmując powierzchnię zajmowaną dotychczas przez narzędziownię;
- zbudowano magazyn propanu płynnego wraz ze stacją zgazowania i rozprężania;
- na terenie dotychczasowym rozbudowuje się galwanizernię, magazyn chemiczny i stację paliw;
- zbudowano również sześciokondygnacyjny budynek z częścią hotelową przeznaczony jako Ośrodek Szkolenia Kadr dla operatorów kombajnów; obiekt ten będzie uzupełniony halą o pow. 3000 m², stanowiącą zaplecze warsztatowe;
- z ważniejszych obiektów niekubaturowych w końcowym stadium realizacji znajdują się rurociąg ciepłowniczy, kanalizacja deszczowa, kolektor sanitarny oraz przygotowano realizację rezerwowego zasilania energetycznego i rezerwowe przyłącze wodociągowe; wymienione obiekty niekubaturowe mają znaczną nadwyżkę wydolności w stosunku do potrzeb rozbudowywanego zakła-

du, a tym samym tworzą infrastrukturę dla dalszego rozwoju miasta; dla przykładu, przed pełnym przekazaniem ich do eksploatacji zabezpieczyły ciepło i kanalizację dla nowo zbudowanego punktu sprzedaży i obsługi samochodów „Polmo” przy ul. Bielskiej.

Zadanie nr 2. Przejęty w 1974 r. POM w Żurominie w oparciu o lokalne rezerwy kadrowe miał podjąć i rozwinąć produkcję części dla FMŻ. W ramach zadania nr 2 w Żurominie zaplanowano budowę hali produkcyjnej o pow. 6000 m² oraz obiektów pomocniczych; kotłowni, hydroforni, magazynów i obiektu usługowo-socjalnego. Zadanie to dotychczas nie zostało uruchomione, wobec czego realizuje się w FMŻ w Żurominie drobne roboty modernizacyjne i uzupełniające, niezbędne do wykonywania zadań bieżących przy załodze ustabilizowanej na poziomie około 200 osób.

Efekty produkcyjne przedsięwzięcia określono łącznie dla obydwu zadań w Płocku i Żurominie. Końcową zdolność produkcyjną w powyższych jednostkach określono na 8000 kombajnów, a w tym 1500 kombajnów wysokowydajnych „Bizon-Gigant”. Wartość produkcji z 2685,2 mln zł w roku 1974 ma wzrosnąć do 6270,7 mln zł.

Załoga ma wzrosnąć z 3400 osób do stanu 5627 osób. Wzrost produkcji będzie pokryty wzrostem zatrudnienia w 54,8%. Pozostały przyrost produkcji ma być uzyskany poprzez wzrost wydajności, będącej efektem zastosowania lepszej organizacji procesu produkcyjnego i postępu technicznego.

Całe przedsięwzięcie, a w szczególności zadanie nr 1 dotyczące rozbudowy FMŻ w Płocku charakteryzuje się zastosowaniem szeregu nowych elementów postępu technicznego oraz upowszechnianiem postępu osiągniętego w ramach pierwszego etapu rozwoju produkcji kombajnów w latach 1970—1975.

Do ważniejszych, nowych elementów postępu technicznego należą:

- zastosowanie w nowej hali transportu podwieszonoego adresowanego, wyróżniającego się tym, że elementy załadowane na transporter w poszczególnych gniazdach spawalniczych po przejściu zaprogramowanej drogi w malarni docierają do właściwych stanowisk montażowych i tam zatrzymują się celem pobrania do montażu,
- zastosowanie gruntowania elektroforetycznego charakteryzującego się doskonałym osadzeniem powłoki antykorozyjnej w miejscach niedostępnych dla innych technologii malowania (stosowany materiał jest bezpieczną farbą wodorozcieńczalną),
- zastosowanie do natrysku emalii i techniki elektrostatycznej, efektem której jest intensywny szerokokątny wytrysk farby nakładającej się również na powierzchniach o ograniczonym dostępie,
- zastosowanie w obydwu liniach montażowych i w malarni końcowej przenośników zaczepowych, podłogowych z samo powracającymi wózkami zaczepowymi,
- zastosowanie kanałowego transportu wiórów wraz z procesem odolejania, kruszenia i załadunku na wagony,
- zastosowanie transportu w oddziale obróbki wiórowej za pomocą suwnic podwieszonych, pokrywających obszar wszystkich gniazd,
- zastosowanie w prasach ciężkich stołów wysuwanych, wydatnie skracających przebieg do nowych operacji, których przemienność przy produkcji kombajnów jest znaczna,
- wprowadzenie chemicznego przygotowania powierzchni elementów przekazywanych do operacji spawalniczo-montażowych,
- wprowadzenie do procesu technologicznego diagnostyki produkcyjnej,
- zastosowanie transportu kontenerowego w obrocie częściami zamiennymi,
- zastosowanie automatycznych linii do obróbki galwanicznej,
- wprowadzenie magazynowania propanu płynnego w zbiornikach w miejsce butli,
- zastosowanie zrzewania liniowego w produkcji zbiorników paliwa i oleju.

Do ważniejszych elementów upowszechniania postępu technicznego stosowanego w pierwszym etapie należą:

- wprowadzenie dalszych sześciu zmechanizowanych magazynów wysokiego składowania, przy czym jeden z nich wyposażony będzie w automatyczne czoło załadowczo-rozładowcze,
- uwielokrotnienie maszyn automatycznych

sterowanych numerycznie w procesie obróbki wiórowej i plastycznej,

- wprowadzenie szeregu nowych zgrzewarek wieloelektrodowych,
- wprowadzenie urządzeń specjalizowanych w procesie obróbki plastycznej i wiórowej,
- rozszerzenie obróbki termicznej w atmosferach regulowanych,
- rozszerzenie stosowania linii montażowych zespołów.

Założenia realizacji zadania nr 1 wywołują nakłady w wysokości 3.550,7 mln zł wg następującego podziału:

- roboty budowlano-montażowe 1304,1 mln zł,
- zakupy maszyn i urządzeń 1867,0 mln zł,
- inne nakłady 108,6 mln zł,
- razem inwestycja podstawowa 3279,7 mln zł,
- inwestycje towarzyszące 271,0 mln zł.

Przebieg realizacji pierwszego etapu

Nowy teren przewidziany dla rozbudowy zakładu obejmuje 24 ha. Dla zorganizowania zaplecza przedsiębiorstw wykonawczych przewidziano dodatkowy teren o pow. 9 ha. Łączny teren o pow. 33 ha należał w 25⁰/₀ do skarbu państwa, a w pozostałym zakresie do prywatnych właścicieli posesji. Akcję wywłaszczeniową na terenie planowanym do rozbudowy zakończono w 1975 r. Wyplacono odszkodowanie w wys. 9.500 tys. zł, oraz przydzielono 6 mieszkań rodzinom wywłaszczonym i wykwaterowanym. Wywłaszczenie pięciu właścicieli, których posesje nie kolidowały bezpośrednio z budową obiektów, zamierza się zakończyć w 1979 r.

Biuro Projektowe „Agromet-Projekt” w Poznaniu realizowało dokumentację techniczną sukcesywnie. Obecnie pozostały tylko drobne uzupełnienia projektowe, wynikające z braku pełnych danych o urządzeniach technologicznych do czasu ich dostawy do zakładu. Na generalnego wykonawcę robót wyznaczono „Petrobudowę” w Płocku.

Głównymi podwykonawcami „Petrobudowy” włączonymi do procesu rozbudowy FMŻ są:

1. Płockie Przedsiębiorstwo Konstrukcji Stalowych i Urządzeń Przemysłowych „Mostostal”
2. Płockie Przedsiębiorstwo Instalacji Przemysłowych „Instal”
3. Przedsiębiorstwo Produkcji Montażu Urządzeń Elektrycznych Budownictwa „Elektromontaż”. Oddz. w Płocku.
4. Łódzkie Przedsiębiorstwo Robót Teletechnicznych „Telmont”
5. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „Izokor-Instal” w Płocku.
6. Warszawskie Przedsiębiorstwo Robót Inżynierskich Budownictwa Przemysłowego „Hydrocentrum 1”.
7. Warszawskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego „Dźwigar” w Warszawie

Z generalnym wykonawcą zawarto umowę o pełną realizację robót budowlanych na nowym terenie oraz przy wznoszeniu nowych obiektów na terenie dotychczasowym. W istniejących obiektach budowlane roboty modernizacyjne, a w obiektach nowo wznoszonych drobne roboty związane z instalowaniem lekkich maszyn przewidziano do wykonania siłami własnymi inwestora przez specjalnie w tym celu powołany wydział budowlano-montażowy.

Zakup maszyn, urządzeń oraz ich montaż i rozruch w zakresie realizowanym przez przedsiębiorstwa podległe Zjednoczeniu „Techma” zaplanowano do realizacji w trybie generalnych dostaw. Z Lubuskimi Zakładami Termotechnicznymi „Eltermą” ze Świebodzina zawarto umowę o generalną dostawę urządzeń do obróbki termicznej łącznie z rozprężalnią propanu. Z Zakładem Urządzeń Galwanicznych i Lakierniczych „ZUGILEM” z Wielunia zawarto umowę o generalną dostawę: malarni części, malarni końcowej, urządzeń przygotowania powierzchni, galwanizerni, mieszalni farb i neutralizacji ścieków. Z Przedsiębiorstwem

Projektowania i Dostaw Transportu Technologicznego i Składowania „Techmatransem” z Radomia zawarto umowę o generalną dostawę urządzeń do transportu konwojerowego podwieszono i podłogowego oraz o dostawę kompletu magazynów wysokiego składowania. Łączna wartość generalnych dostaw wynosi 850 mln zł. Pozostałe dostawy maszyn i urządzeń o wartości 1017 mln zł zostały podjęte przez służby inwestora.

Funkcje koordynatora całego procesu inwestycyjnego pełni służba inwestycyjna Fabryki. W związku z rozmiarem i charakterem inwestycji powołano organ doradczy — Międzyresortową Radę Budowy, której przewodniczącym został zastępca dyrektora ds. produkcji Zjednoczenia Budownictwa Przemysłowego „Centrum” w Warszawie.

Po przygotowaniu placu budowy roboty cyklowe rozpoczęto zgodnie z założeniami techniczno-ekonomicznymi we wrześniu 1975 r.

Dotychczasowy przebieg robót w ujęciu wartościowym przedstawia poniższe zestawienie:

Zestawienie robót w ujęciu wartościowym (w mln zł)

Tabela 1

Wyszczególnienie	Razem zadani. nr 1	Wykonanie				Plan 1979 r.	Pozostanie po roku 1979
		1975 r.	1976 r.	1977 r.	1978 r.		
Ogółem	3279,7	105,3	479,6	936,5	852,4	149,4	736,5
Roboty bud-mont.	1304,1	67,7	350,2	373,4	227,3	50,0	280,4
Generalne dostawy	850,0	—	—	305,7	281,5	30,0	232,8
Dostawy indyw.	1017,0	12,1	106,0	236,0	335,0	67,0	260,9
Inne nakłady	108,6	25,5	23,3	21,4	8,6	2,4	27,4

Określony uchwałą 27/78 Rady Ministrów termin zakończenia przedsięwzięcia w połowie 1979 r. nie zostanie dotrzymany z przyczyn omówionych już na wstępie.

W 1978 r. zakład podjął decyzję o rozpoczęciu seryjnej produkcji kombajnów „Bizon-Gigant” z przeznaczeniem na eksport. Wobec pełnego wykorzystania zdolności produkcyjnej „starego” zakładu i braku wolnego miejsca, w uzgodnieniu i współdziałaniu z generalnym wykonawcą uruchomiono montaż kombajnu „Gigant” w nowo wznoszonej hali produkcyjnej. Oczywiście cały proces montażu nosi charakter tymczasowy z powodu braku pełnego uzbrojenia technologicznego, a otoczenie budowy jest szczególnie uciążliwe. W pierwszym kwartale 1979 r. przekazano do ograniczonej eksploatacji całą powierzchnię montażu kombajnu „Gigant”.

Przewiduje się, że w następnych kwartałach 1979 r. rozpocznie się ograniczoną eksploatację malarni końcowej i obróbki wiórowej. Niewiel-

kie limity przyznane na realizację inwestycji w 1979 r. uniemożliwiają zakończenie robót wewnątrz podstawowej hali produkcyjnej oraz w obiekcie usługowym, stanowiącym zaplecze socjalne dla załogi. Roboty na pozostałych obiektach ograniczono do niezbędnego minimum, tak aby zabezpieczyć wrażliwe materiały przed niszczeniem z powodu niezakończenia całego zakresu robót.

Wydłużony w stosunku do pierwotnych zamierzeń cykl inwestycyjny nie zahamował rozwoju konstrukcji kombajnów. Oto przykłady:

Kombajn „Bizon-Super” produkowany w 1979 r. znacznie różni się od kombajnu przyjętego do opracowania we wstępnych założeniach z drugiego etapu. Poprawiono niezawodność w pracy, zwiększono przepustowość młocarni i uproszczono obsługę. Wyższe parametry eksploatacyjne sprawiły, że dotychczasowa konstrukcja mostu przedniego wraz z przeniesieniem napędu musi ulec zmianie, tak aby trwałość tego zespołu w najcięższych warun-

kach pracy wystarczała na cały okres eksploatacji kombajnu. Zmiana ta po wprowadzeniu spowoduje jednak dalszą dodatkową pracochłonność w produkcji, a szczególnie w obróbce wiórowej i termicznej.

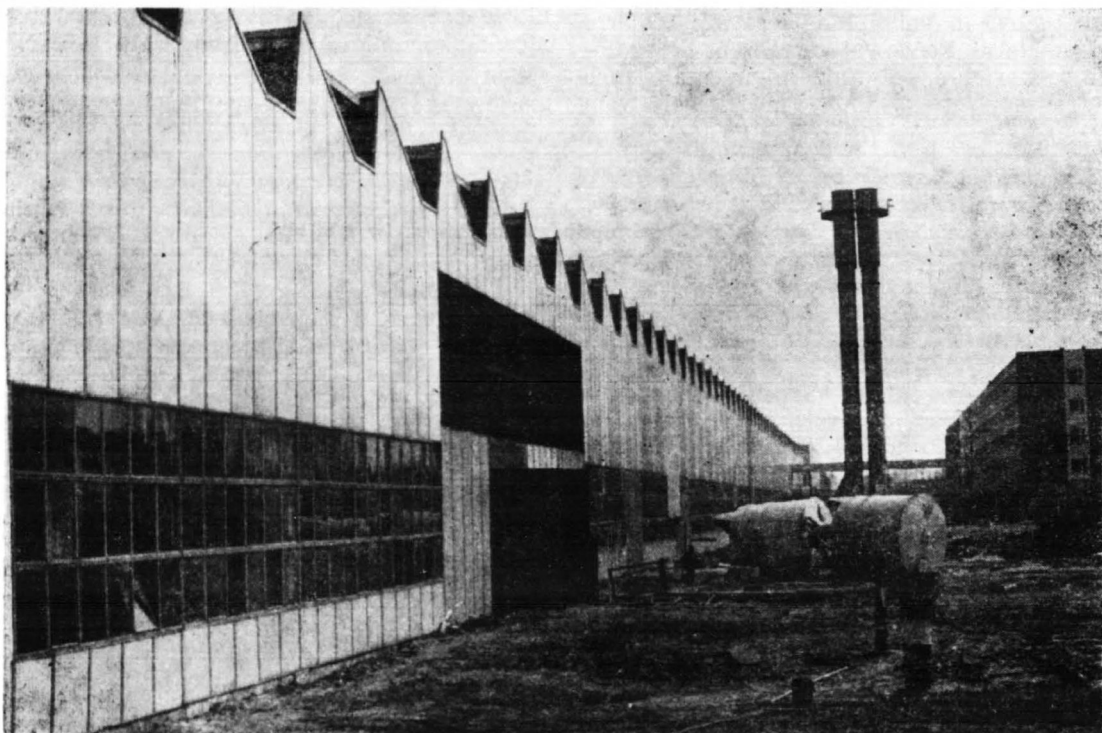
W kombajnach „Bizon-Gigant” najistotniejszą zmianą jest zastąpienie importowanych przykołowych przekładni zwolnicowych przez przekładnię własnej konstrukcji.

Przytoczone przykłady wskazują, że z chwilą zakończenia realizowanego zadania charakterystyka i pracochłonność realizowanej produkcji będzie znacznie odbiegać od założeń projektowych. Przewiduje się, że po zakończeniu realizacji podstawowego zadania — rozbudowy FMŻ w Płocku — zakład uzyska potencjalną zdolność produkcyjną 8000 szt. kombajnów rocz-

zmiany w pracochłonności z tytułu rozwoju konstrukcji, ograniczenia kooperacji oraz ewentualnego dalszego zaniechania realizacji zadania nr 2 — rozbudowy filii FMŻ w Żurominie. Zdolność produkcyjna po zakończeniu zadania nr 1 wg wstępnych analiz wyniesie około 75% zdolności planowanej do osiągnięcia po realizacji całego zadania.

Wpływ realizowanego przedsięwzięcia na rozwój miasta

Materiałny pozaprzemysłowy wpływ na rozwój miasta spowodowany został realizacją za-



Główna hala produkcyjna i budynek socjalny na terenie nowego zakładu w budowie. W nowej hali zostaną zlokalizowane wszystkie procesy technologiczne umożliwiające produkcję 8000 szt. kombajnów „Bizon” rocznie.

nie, co wynika z zrealizowanych obiektów kubaturowych i niekubaturowych oraz z uzbrojenia tych obiektów w urządzenia technologiczne o charakterze strukturalnym, jak np. magazyny, system transportu, malarnia, galwanizernia.

Rzeczywista zdolność produkcyjna będzie niższa z tytułu tzw. wąskich gardeł w oddziałach produkujących części składowe, a szczególnie części poddawane procesowi obróbki wiórowej. Pełną potencjalną zdolność produkcyjną można będzie uzyskać drogą uzupełnienia parku maszynowego, tak aby zrównoważyć

dania nr 3 — Budownictwo Mieszkaniowe w Płocku oraz partycypacją w realizacji inwestycji towarzyszących.

Na realizację zakładowego budownictwa mieszkaniowego przeznaczono nakłady w wys. 62,2 mln zł, czego efektem miało być 200 mieszkań. Funkcję inwestora zastępczego powierzono „Inwestprojektowi” w Płocku, a generalnym wykonawcą był Kombinat Budowlany w Płocku. W 1978 r. zakończono to zadanie łącznym efektem 270 mieszkań.

Nakłady na partycypację w realizacji inwestycji towarzyszących wynoszą 271 mln zł.

Do marca 1979 r. zawarto umowy o realizację następujących inwestycji towarzyszących:

Tabela 2

Zestawienie zawartych umów obejmujących inwestycje towarzyszące w mln zł

Wyszczególnienie	Wysokość udziałów		
	prze-kazy-wa-nych	prze-kaza-nych w la-tach 1976-1979 r.	do prze-kaza-nia po 1979 r.
Linia 110 kV — perścień miejski	9,2	9,2	—
Pawilony hadlowo-usługowe ulica Targowa — II odcinek	6,5	—	6,5
II pasmo ul. Kobylińskiego-Jachowicza	0,8	0,8	—
Rozbudowa centrali i sieci telefon.	0,1	0,1	—
Budowa 2 przedszkoli i żłobka	6,2	6,2	—
Przychodnia międzyzakładowa	9,2	9,2	—
Technikum Mechaniczne i ZSZ	0,4	0,4	—
Ujęcie wody i sieci wodociąg.	5,0	5,0	—
Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków	59,1	59,1	—
Infrastruktura komunalna m. Płocka (ulice ogólnomiejsk.)	60,4	60,4	—
Rozbudowa sieci kanal. deszcz.	84,2	20,7	63,5
Zagospodarowanie terenu osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Otolińskiej	22,9	22,9	—
Różne drobne inwest. towarz.	2,0	2,0	—
	5,0	5,0	—
Razem	271,0	201,0	70,0

Istotny wpływ na stworzenie dalszych potencjalnych możliwości w rozwoju miasta, a w szczególności w rozwoju drobnego przemysłu i usług, mają instalacje zewnętrzne poza fabryką, które w ramach kosztów podstawowego zadania wybudowano tak, że dysponują znaczną rezerwą, a mianowicie:

1. Pomiędzy dzielnicą Kostrogaj a nową fabryką wykonano rurociąg ciepłowniczy o przepustowości pozwalającej na podłączenie istniejących i przewidzianych do budowy zakładów dzielnicy Kostrogaj. Do rurociągu tego została przyłączona już nowa stacja „Polmózbytu” przy ul. Bielskiej.
2. W końcowym stadium budowy jest kolektor sanitarny przebiegający równolegle do ul. Targowej, od FMŻ w kierunku ul. Bielskiej i dalej ulicą Gwardii Ludowej. Kolektor ten jest zdolny odprowadzić kilka razy więcej ścieków niż wypłynie ich z FMŻ.
3. Od Fabryki do rzeki Brzeźnicy zbudowano kolektor deszczowy, w którym przepustowość uwzględnia m. in. skuteczne odwodnienie całego terenu przyległego, zawartego między ul. Bielską i ul. Otolińską.
4. Od strony ul. Otolińskiej wykonane zostały rezerwowe zasilanie wodociągowe, umożliwiające doprowadzenie wody do wszyst-

kich obiektów, które będą budowane poza przejazdem kolejowym na ul. Otolińskiej.

5. Rozbudowa zasilania elektrycznego zakładu jest skojarzona z układem energetycznym m. Płocka i uwzględnia rezerwę na potrzeby miasta.

Wzrost poziomu techniki w zakładzie oraz przewidywany ogólny wzrost zatrudnienia o około 2000 osób ma istotny wpływ na rozwój szkolnictwa w Płocku w zakresie szkół zawodowych, techników i kierunków mechanicznych politechniki. Fabryka jest głównym, pierwszym pracodawcą dla absolwentów przyfabrycznej zasadniczej szkoły zawodowej, dla absolwentów technikum mechanicznego i technikum elektrycznego w Płocku oraz dla absolwentów wydziału technologicznego i maszyn roboczych przy płockim oddziale Politechniki Warszawskiej. Fabryka jest jednocześnie największym źródłem kadr kierowniczych dla większości przedsiębiorstw przemysłowych w woj. płockim, nie wyłączając Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych.

Drugi etap rozwoju przyczyni się do dalszego wzrostu ilościowego i jakościowego rezerwy kadrowej. Kwalifikacje i doświadczenie zdobyte w FMŻ są wysoko oceniane i przyczyniają się do szybkiego awansu młodych ludzi.

Wnioski

- Realizacja drugiego etapu rozbudowy FMŻ była przewidziana programem rozwoju produkcji kombajnów zbożowych, który stanowił podstawę decyzji o uruchomieniu etapu pierwszego.
- Drugi etap umożliwił rozszerzenie asortymentu produkowanych kombajnów, a w szczególności podjęcie produkcji nowej rodziny wysokowydajnych kombajnów typu „Bizon-Gigant”.
- Drugi etap zapewni pełne pokrycie potrzeb rolnictwa krajowego na kombajny zbożowe oraz umożliwi rozszerzenie eksportu do poziomu co najmniej zgodnego z założeniami techniczno-ekonomicznego, tj. 2000 szt./rok.
- Wydłużenie realizacji drugiego etapu zostało spowodowane koniecznością manewru gospodarczego, w wyniku recesji w krajach kapitalistycznych i wynikłych trudności wewnętrznych.
- Drugi etap jest nośnikiem postępu technicznego i bazą do systematycznej, dalszej poprawy jakości produkcji.
- Sytuacja w realizacji drugiego etapu powoduje odsunięcie na dalszy plan uruchomienia zadań nieprzemysłowych dotyczących poprawy bazy wypoczynku i rekreacji, a w szczególności ośrodka leczniczo-wczasowego w Kołobrzegu.
- Zakończenie zadania nr 1 dotyczącego rozbudowy FMŻ w Płocku stwarza pełną rezerwę dla osiągnięcia zdolności produkcyjnej 8000 szt. kombajnów rocznie w miarę uzupełniania maszyn technologicznych do produkcji części.
- Stworzona w ramach zadania infrastruktura

stwarza możliwości dalszego rozwoju budownictwa w obszarze położonym na północ od torów kolejowych pomiędzy dzielnicą Kostrogaj i ul. Otolińska.

— Inwestycje towarzyszące w ramach partycypacji na rzecz miasta o wartości 271 mln zł przyczyniły się wydatnie do rozwoju miasta.

ZUSAMMENFASSUNG

Die ersten Investitionen der Erntemaschinen-Fabrik in Płock fallen auf die Zeit zu, als der Betrieb im Jahre 1948 mit der Produktion von Erntemaschinen begann, und später auf die Jahre 1954—59, als ein neuer Betrieb, der die Mährescher herstellte, aufgebaut wurde.

Bis zum Jahre 1970 beruhten die Investitionen auf der Modernisierung und Ergänzung der schon bestehenden Ausrüstung und Errichtung einiger Hilfsanlagen.

In den Jahren 1968—69, als es sich erwiesen hat, dass Vistula — der erste Mährescher, ein veralteter Typ sei, haben die Techniker und Ingenieure des Betriebes einen Prototyp vom Mährescher vorbereitet, den die Staatsbehörden akzeptiert haben und der Betrieb hat die Aufgabe bekommen, das Produktionsprogramm der modernen Mährescher vorzubereiten.

Nach der Eingangsschätzung der Marktbedürfnisse sollte die Jahresproduktion ca 8000 Stück Mährescher betragen, um den Bedarf zu decken.

Für die Realisierung dieses Programms hat man 1100 mln zł in der Erntemaschinen Fabrik Płock und 400 mln zł in den kooperativen Betrieben vorgesehen.

Die Entwicklung des Betriebes wurde in zwei Etappen geplant. In der ersten Etappe wurde der Betrieb modernisiert, um durch höhere Leistung und Anwendung moderner Technologie die Möglichkeit zur Produktion von 3500 Mähreschern Jährlich zu schaffen.

Der modernisierte Betrieb erfüllte seine Aufgabe, aber er hatte einen Nachteil — wegen einer Montagelinie konnte man nur einen Typ der Mährescher herstellen.

Im Jahre 1974 gab man sich Mühe, die Realisierung der II. Etappe aufnehmen zu können, damit im Jahre 1980 die Produktion von 8000 Stück Mährescher, darin 1500 Bizon-Gigant, erreicht wird. Für dieses Ziel wurden 3100 mln zł vorgesehen.

In dieser Etappe werden sieben Investitionsaufgaben realisiert:

1. Ausbau des Betriebes in Płock
2. Ausbau des Betriebes in Żuromin
3. Wohnungsbau in Płock
4. Wohnungsbau in Żuromin
5. Erholungszentrum in Kołobrzeg
6. Betriebskulturhaus
7. Erholungszentrum an der Skrwa

Bisher wurden die erste und die dritte Aufgaben realisiert.

Der neue Betrieb wird auf der Fläche von 35 ha aufgebaut. In drei Hallen wird der volle Produktionsprozess von der Aufnahme des Materials bis zum Versand der fertigen Mährescher realisiert. Die Montageabteilung besitzt zwei Montagelinien — eine für den Bizon-Super, zweite — für den Bizon-Gigant. Sie wird sich durch Anwendung der modernsten Technik und des technischen Fortschrittes charakterisieren.

Für den Ausbau des Betriebes und Investitionslieferungen hat die Erntemaschinen-Fabrik einen Vertrag mit dem Generalausführer „Petrobudowa“ abgeschlossen. Der Einkauf von Maschinen und Einrichtungen und ihre Montage ist im Rahmen der Generallieferungen geplant.

Die Realisierung der zweiten Etappe wurde wegen Beschränkung der Investitionen in diesem Jahr verschoben, unabhängig davon dauern die Arbeiten im Bereich der Entwicklung der Mährescherkonstruktionen.

Die Entwicklung des Betriebes hat einen engen Zusammenhang mit den Investitionen für die Stadt. Es ist darin zu sehen, dass der Betrieb einen Teil seiner Investitionen für den Wohnungsbau, Kinder-Krippen, Kindergärten und polikliniken bestimmt. Die Vollendung der Investitionen und Anwendung der modernen Technik erfordert mehr hochqualifizierte Kader, was zur Entwicklung vom Fachschulwesen und der der Technischen Hochschule in Płock beibringt.

